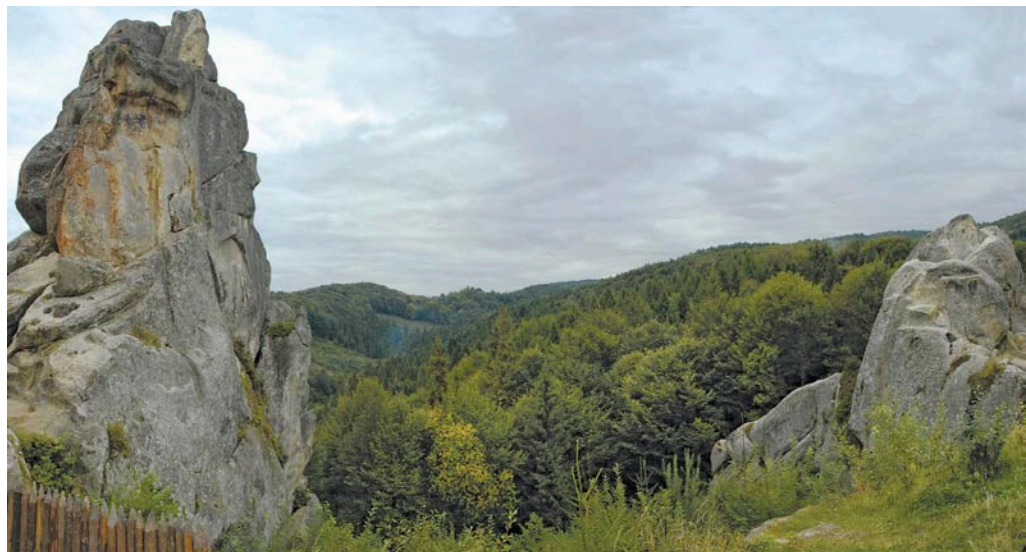

Зустрінь схід сонця у Східниці

У мальовничому куточку Львівщини, на берегах гірської річки Східничанки, у долині, оточеній столітніми смереками та сосновими гаями, причаїлося селище Східниця — загальноукраїнський бальнеологічний курорт імені Омеляна Стоцького

Зиновій Крайчик

Омелян Стоцький

СХІДНИЦЯ СМІЄТЬСЯ

Точна дата заснування Східниці невідома. У часи Галицько-Волинського князівства на її місці було поселення Золота Баня, а поблизу — фортеця Тустань. Під час нападу монголо-татарських орд хана Батия Тустань і прилеглі села були знищені разом із захисниками. Люди, які дивом залишилися живими, почали сходитися в долину колишньої Золотої Бані і відновлювати свої маєтки. Звідси й походить сучасна назва селища — Східниця.

Про ропу (нафту) місцевий люд знав дуже давно. Оповідають, як колись один газда копав собі глину, коли помітив, що на дні ями з'явилася чорна масна рідина, неприємна на запах. Пізніше селяни змащували нею вози. На торговиці у Дрогобичі помітили, що вози зі Східниці котяться легко і тихо, тож селяни інших сіл просили привезти ропо й для них. Так почалася торгівля нафтою. Невдовзі в селище ринула ціла хмара промисловців із Німеччини, Англії і Франції, яким була добре відома цінність нафтової ропо.

Промислова розробка нафтового родовища розпочалася у Східниці в 1858 р. Не один рік маленьке гірське селище посідало першість із видобутку нафти у краї. Вже в 1896 р. нафтовий промисел давав 150 тисяч тонн нафти на рік. Як важко працювалося на шахтах чоловікам, жінкам і підліткам, яку мізер-

ну платню вони отримували за роботу під землею, кожен із нас знає ще зі школи. Іван Франко в повісті «Борислав сміється» виразно описав спроби робітників боротися за свої права.

Саме у Східниці вперше було пробурено свердловину для видобутку нафти механічним способом. Із цієї нагоди у 1900 р. на найвищій вершині села встановили пам'ятний знак.

«ДЕ НАФТА, ТАМ І ВОДА»

Нова хвиля слави завдяки Омеляну Стоцькому накрила Східницю в 1975 р. Тут забив новий фонтан родовища води типу «Нафтуса», що давав за добу 50 м³ цілющої мінеральної води. У невеликому будиночку, який відремонтував і виділив під музей головний лікар санаторію «Східницькі Карпати» Зиновій Крайчик, зібрано експонати, що стосуються життя Омеляна Стоцького. До створення музею долучилося чимало людей, але найбільше ним опікувалася донька Стоцького — Ганна, відома львівська журналістка.

Омелян Стоцький народився 15 серпня 1894 р. на Золочівщині (Львівська область) у родині священника. Закінчив нафтовий технікум та університет. До Другої світової війни вчителював у Станіславові і Жешуві, під час війни деякий час мешкав в Австрії.

У 1946 р. він очолив газоліновий завод у Східниці.

Вийшовши на пенсію, весь вільний час він присвятив вивченню рідної місцевості. «Нафтуса» у Східниці є! — переконливо твердив дослідник. — Де нафта, там і вода». З року в рік він день у день підіймався в гори у пошуках цілющих джерел. «Гадаєш, тобі пам'ятник поставлять», — іноді дорікала дружина Павлина. «А таки поставлять», — не мав ані найменшого сумніву Омелян Стоцький.

Проводити аналізи води в домашніх умовах йому допомагав місцевий хімік Михайло Гамула, а перші позитивні результати в лікуванні хворих вдалося отримати разом із лікарем Степаном Дудою. У 1966 р. молодий головний лікар Східницької лікарні зважився на експеримент. З'їздивши до Львова, умовив хворих, приречених на видалення нирки, попити воду у Східниці. Через три тижні після повторної діагностики лікарі констатували: оперативне втручання хворим не потрібне.

Майже тридцять років свого життя Стоцький присвятив боротьбі з бюрократами і чиновниками від курортології. В Одеському інституті курортології без жодного наукового обґрунтування заявили: «Східницьке джерело номер один розміщене в скотомогильнику, тому... клінічні випробування вказаної мінеральної води проводиться не будуть».

Доказовий півторагодинний виступ Омеляна Стоцького на колегії Міністерства охорони здоров'я України, який базувався на результатах лікування урологічних хворих у східницькій лікарні, вирішив долю східницької «Нафтусі». Подальше вивчення східницьких джерел доручили Львівському, Чернівецькому та Івано-Франківському медичним інститутам. За наукову роботу взявся колектив кафедри нормальної фізіології Львівського медінституту під керівництвом професора Якова Склярова. Після кількарічних досліджень учені дійшли висновку, що східницькі мінеральні води мають унікальні властивості і придатні для лікування багатьох хвороб.

Це була справжня перемога. Омелян Стоцький відкрив і відстояв для людей цілющу силу 38 східницьких джерел. «Наш першовідкривач мав дві вищі освіти, тож був надзвичайно розумною й обдарованою людиною, — розповідають у кімнаті-музеї, відкритій 15 жовтня 2000 р. на території санаторію «Східницькі Карпати». — Нафтовик, педагог-філолог, піаніст, а потім ще й хімік, медик, геолог. Він мав унікальну пам'ять, знав п'ять мов — чеську, німецьку, італійську, польську і російську».

За мінералізацією та хімічним складом східницькі мінеральні води поділяють на:

1. Слабомінералізовані (М до 1 г/л) з підвищеним вмістом органічних речовин (джерела № 1, 3, 26) та джерела з більш вираженою жовчогінною дією (№ 8, 9, 10, 25, 1"С", 18"С").
2. Слабомінералізовані залізисті (М до 0,5 г/л); (джерела № 13, 15).
3. Середньомінералізовані, гідрокарбонатні і хлоридно-гідрокарбонатні натрієві (свердловина 2"С").
4. Хлоридно-натрієві (М від 35 до 100 г/л і більше) з підвищеним вмістом бромю, які ще чекають на вивчення

«Східницькі Карпати» громадського об'єднання інвалідів «Прометей», лікар-уролог Юрій Гвоздецький.

Багаторічні дослідження довели, що цілющі води Східниці успішно лікують захворювання нирок, печінки, сольовий діатез, кислотозалежні хвороби шлунка, анемію, цукровий діабет тощо. Лікувальні ефекти мінеральних вод типу «Нафтуса» зумовлені їхніми радіопротекторними, антиканцерогенними та імуномодуючими властивостями, що підтверджено працями відомих курортологів України.

Курортний комплекс «Східниця» має багатопрофільний характер, який поєднує дію курортів трьох типів: Трускавця, Боржомі, Кисловодська. 38 мінеральних джерел і 17 свердловин вод типу «Нафтуса» знаходяться на площі 8 км².

Підготувала Лариса Дедишина

У 1970 р. у місцевій лікарні відкривалося перше реабілітаційне відділення. 9 січня 1976 р. Східницю офіційно визнали все-союзним курортом, а в 1977 р. Омеляну Стоцькому було вручено диплом першовідкривача східницьких мінеральних вод. У 1998 р. Східниця отримала статус Української дитячої оздоровниці.

Омелян Олександрович Стоцький помер 10 січня 1979 р. Похований у Східниці. Вже посмертно його дослідження було висунуте на здобуття Державної премії УРСР.

ВІД ДЖЕРЕЛ ДО ДЖЕРЕЛ

— На відміну від існуючих у Карпатах родовищ «Нафтусі» східницькі води мають особливий склад мікроелементів, чим і пояснюються їхня багатопрофільність дії та стратегічне значення для лікування і реабілітації населення забруднених областей та працівників атомних станцій, — пояснює начмед санаторію

